

## UIT HET BUITENLAND

### „THE AUDITORS HAVE ARRIVED”

door Drs. W. van Bruinessen

Onder deze titel zijn in het Amerikaanse tijdschrift „Fortune” van november/december 1960 een tweetal artikelen opgenomen van T. A. Wise. De inhoud van deze artikelen gaf ons aanleiding hieraan in dit maandblad enkele beschouwingen te wijden.

Er bestaat tussen beide artikelen een duidelijk onderscheid: het eerste bevat veel van hetgeen de Amerikanen „gossip” noemen, in het tweede wordt een aantal vraagstukken beschreven, welke in de komende jaren door het beroep in de Verenigde Staten tot een oplossing zullen moeten worden gebracht.

Om te beginnen met de „gossip”: Fortune heeft nagegaan welke firma's tot de grootste in het land behoren en in het artikel zijn omtrent deze groep, de „big eight”, een aantal gegevens opgenomen:

| <i>Naam</i>                           | <i>Aantal<br/>firmanten</i> | <i>Aantal<br/>kantoren</i> | <i>Geschatte<br/>omzet</i> |
|---------------------------------------|-----------------------------|----------------------------|----------------------------|
| Peat, Marwick, Mitchel & Co . . . . . | 190                         | 60                         | \$ 45 mill.                |
| Arthur Andersen & Co . . . . .        | 171                         | 28                         | 40                         |
| Ernst & Ernst . . . . .               | 132                         | 95                         | 36                         |
| Price Waterhouse & Co . . . . .       | 101                         | 40                         | 35                         |
| Haskins & Sells . . . . .             | 176                         | 36                         | 33                         |
| Lybrand, Ross Bros & Montgomery . .   | 126                         | 35                         | 28                         |
| Arthur Young & Co . . . . .           | 104                         | 28                         | 26                         |
| Touche, Ross, Bailey & Smart . . . .  | 71                          | 27                         | 17                         |

De taxatie van de omzet is gebaseerd op een uitgebreide informatie. De gegevens zijn door de betreffende kantoren niet bevestigd, doch verschillende hebben erkend dat „they are in the right range”.

In tegenstelling tot de advertentiebureaus (het staat er letterlijk zo) worden verschillende van de grote acht gekenmerkt door een zekere mate van specialisatie: Arthur Young heeft talrijke cliënten in de petroleum- en gasindustrie; Touche, Ross controleren, behalve Macy's en Gimbels, een aantal grootwinkelbedrijven, en Andersen ongeveer één derde van de openbare nutsbedrijven.

Peat, Marwick, Mitchel & Co was in 1947 nog zesde op de ranglijst. De toen toegetreden partner W. M. Black heeft daarna een agressieve fusiepolitiek gevolgd en speciale afdelingen tot stand gebracht, welke zich bezig hielden met die bedrijfstakken, waar tot dit tijdstip accountantscontrole nog ongebruikelijk was, b.v. de spoorwegen.

Opvallend is het oordeel van deze, naar wij vermoeden, journalist over de gevolgen van de Mc. Kesson & Robbinscase in 1939. Hij ziet deze „case”, ten aanzien waarvan de conclusie van het onderzoek van de S.E.C. was, dat Price Waterhouse „had conformed to what was generally considered mandatory”, als een belangrijk element in de ontwikkeling van het accountantsberoep in de Verenigde Staten, omdat de case geleid heeft tot een bezinning op de belangrijke beroeps-vraagstukken.

Het werkterrein, in het bijzonder van de grote acht, is belangrijk uitgebreider dan het beroep in Nederland kent. Een staf van meer dan 250 werknemers in de advies-praktijk per kantoor is geen uitzondering. Wat de aard van de werkzaamheden betreft, geeft de schrijver de volgende voorbeelden:

Ernst & Ernst zijn actief in het verwerven van opdrachten op het gebied van onderhandelingen met vakverenigingen, personeelsselectie door een eigen staf van psychologen, planning van nieuwe artikelen, het ontwerpen van fabrieken (factory design) en de lay-out.

Arthur Young heeft een cliënt, die zich bezig houdt met de fabricage van medische instrumenten. Voor een nieuw ontwikkelde chirurgische naald gaf Young aan tegen welke prijs de naald kon worden verkocht en de wijze waarop het artikel het meest doelmatig kon worden geïntroduceerd.

Een broodfabriek kampte met de moeilijkheid, dat op regenachtige dagen een hoeveelheid brood onverkocht bleef, terwijl op zonnige dagen niet aan de vraag kon worden voldaan. De accountant oordeelde, dat dit vraagstuk met behulp van de wiskundige statistiek kon worden opgelost, hetgeen dan ook door de eigen wiskundige afdeling geschiedde.

De schrijver is van mening, dat er tussen de grote acht een heftige concurrentiestrijd bestaat. Zo heeft een partner van Lybrand, Ross Bros & Montgomery medegedeeld, dat zijn maatschap een belangrijke opdracht moest afstaan aan één van de andere grote collega's, die erin geslaagd was een uitnodiging „los te krijgen” (to wangle an invitation) om een aanbod te doen, welk aanbod een „loss-leader bid” was. De geneigdheid om een dergelijk bod uit te brengen, wordt uiteraard geringer indien de relatie de „rotation philosophy” is toegedaan. Het bekendste voorbeeld hiervan is Du Pont de Nemours & Co. Deze vennootschap had de gewoonte om na een periode van drie jaren de opdracht aan een ander kantoor te geven. In het recente verleden is deze periode iets langer geworden. Voor deze „rotation philosophy” kunnen de volgende gronden worden aangevoerd:

- De aandeelhouders hebben recht op een objectief oordeel en de gedurende lange tijd in functie zijnde accountant heeft de neiging de handelwijze van de cliënt als een goede handelwijze te aanvaarden.

- Het gevaar dat tussen de leiding of functionarissen van het gecontroleerde bedrijf en de accountant persoonlijke relaties gaan ontstaan, waardoor de objectiviteit in het gedrag kan gaan komen.

- De accountant krijgt een belang bij het onontdekt blijven van fraude, omdat deze als regel het gevolg is van een onvoldoende werking van de interne controle in de periode, gedurende welke hij in functie was.

Behalve de grote acht kunnen in het accountantsberoep in de Verenigde Staten nog worden onderscheiden een beperkt aantal semi-nationale kantoren, waarvan de brutojaaromzet minder dan \$ 10.000.000,- bedraagt, en circa 25.000 kleinere, plaatselijke kantoren. Tussen deze laatste groep en de beide andere groepen bestaan tegenstellingen van betekenis, omdat deze kleinere kantoren hun expansieve cliënten verliezen aan de grotere kantoren. Een gerede aanleiding hiertoe kan zijn, dat de expansieve cliënt een beursnotering aanvraagt in verband met een emissie van aandelen en de leiding het onder deze omstandigheden gewenst oordeelt om een „nation-wide” bekende handtekening te krijgen onder de jaarrekening. De kleinere kantoren dringen er bij het American Institute op aan om

zodanige maatregelen te nemen, dat hun concurrentiekracht jegens de grote kantoren wordt bevorderd. De beoogde maatregelen zijn in de eerste plaats een zodanige wijziging in de beroepsethiek, dat een eind wordt gemaakt aan de „publishing activities” van de grote kantoren. Weliswaar is de reclame in engere zin niet toegestaan, doch de grote kantoren publiceren in een gestage stroom brochures etc., waarin aangekondigd en geanalyseerd worden wijzigingen in de belastingwetgeving, vraagstukken rond de nieuwe bepalingen van de S.E.C., werkwijzen van organisatie-afdelingen etc. Weliswaar is de doelstelling van deze publikaties de informatie van het bedrijfsleven, de kleinere kantoren zien hierin tevens een belangrijk element van reclame. In de tweede plaats wenst men de bepaling op te nemen, dat bij overlijden of uittreden van een partner diens naam niet meer in de gemeenschappelijke naam mag worden opgenomen. Op deze wijze wil men verhinderen, dat de grote kantoren blijvend de premie incasseren van het grote prestige van hun oprichters.

In het tweede artikel wordt aandacht gewijd aan de belangrijke vraagstukken, welke in deze jaren de Amerikaanse collega's bezig houden.

Het eerste vraagstuk betreft de grondslagen van de goedkeurende verklaring. Uitgangspunt voor de discussie (gehouden op een vergadering in Philadelphia in september 1960) was het feit, dat het American Institute door middel van haar voorschriften een grote invloed uitoefent op „both the financial reports of companies and the business practices to which the reports refer”. In de laatste jaren is het American Institute als het ware een particuliere wetgever op financieel gebied geworden. Straffe en uniforme voorschriften dreigen het bedrijfsleven op ondoelmatige wijze aan banden te leggen, te flexibele voorschriften doen bij vermogensverschaffers verwarring en wantrouwen ontstaan. De voorstander van straffe voorschriften was collega Spacek, partner van Arthur Andersen, terwijl zijn tegenstander, partner van een kleiner kantoor, betoogde, dat het bedrijfsleven gebaat was bij „maximum flexibility in handling their financial affairs”.

In de op de beide inleidingen volgende discussie stelde Spacek dat hij iedere poging om tot soepele voorschriften te komen, „would tear to shreds”. Ter uitvoering van dit voornemen publiceerde hij een brochure, waarin twintig gevallen werden genoemd, waarin hetzij het standpunt van individuele leden afweek van het standpunt van het Instituut, hetzij het standpunt van het Instituut onduidelijk was, hetzij nieuwe ontwikkelingen op financieel gebied om een beleid door het Instituut vroegen.

Tijdens de discussie kwam het nog tot de volgende formulering van de standpunten:

- Het is noodzakelijk, dat uniforme regels worden gesteld opdat het beroep de belegger kan helpen „to find the truth as it actually is”.
- „Some sort of absolute truth exists nowhere else and will not be found in the practice of accounting. Only the conventions and assumptions on which the accounts are prepared should be clearly stated”.

De mate van invloed, welke het Institute kan uitoefenen, is in 1959 getest. Het was de American Electric Power Co. toegestaan om een voorziening van 67 miljoen dollar voor uitgestelde belastingverplichtingen op een bepaalde rekening van het eigen vermogen (restricted earned surplus) op te nemen.

De S.E.C. heeft vervolgens de bepaling uitgevaardigd, dat deze handelwijze niet meer was toegestaan - naar het oordeel van de American Electric Power Co. op aandringen van het Institute. De A.E.P. heeft toen de rechter verzocht het Institute te verbieden verdere meningsuitingen omtrent de uitgestelde belastingverplichtingen te publiceren, omdat de vennootschap schade van dergelijke publicaties had ondervonden: aangezien het genoemde bedrag onder het vreemde vermogen moest worden opgenomen, was het moeilijker geworden leningen op te nemen en moest worden overgegaan tot het plaatsen van aandelen, hetgeen hogere financieringskosten tot gevolg had.

Het Hooggerechtshof heeft in laatste instantie beslist, dat het het Institute vrij stond om haar meningen te publiceren.

Een tweede vraagstuk betreft de onafhankelijkheid van de accountant. Het standpunt van de S.E.C. op dit punt is duidelijk: een accountant die een jaarrekening tekent van een vennootschap, welke onder de bepalingen van de S.E.C. valt, zal dit alleen kunnen doen, indien hij noch aandelen in deze vennootschap bezit, noch als bestuurder of employé bij deze vennootschap fungeert. Voor elke partner van Price Waterhouse betekent dit, dat voor belegging van zijn vermogen aandelen in een 400-tal open vennootschappen niet in aanmerking komen.

Leidende figuren in het Institute zijn voorstander van de bepaling, dat geen accountant aandelen mag bezitten in een door hem gecontroleerde vennootschap, ook al valt deze vennootschap niet onder de bepalingen van de S.E.C. De leiders van enkele kleinere kantoren hebben zich hiertegen verzet. Zij wijzen er op, dat het in kleinere praktijken voorkomt, dat het honorarium in aandelen van de gecontroleerde vennootschap wordt betaald, vooral in het geval van pas opgerichte vennootschappen of in het geval van vennootschappen, waarin de accountant een financiële reorganisatie heeft bewerkstelligd. Aangezien slechts een gering deel van de accountants ten overstaan van de S.E.C. fungeert, wordt het onredelijk geoordeeld, dat de meerderheid gebonden wordt door de bepalingen, welke voor de minderheid gelden. Uit de discussie, welke voor de leiding van de vergadering als een verrassing kwam, bleek dat de grote en de kleine kantoren geheel verschillende normen hanteren. Voorstanders van het voorstel hadden niet aan „proxy solliciting” (stemmengaring) gedaan, in tegenstelling tot de tegenstanders, zodat de aanvaarding van het voorstel twijfelachtig werd. Aangezien het bestuur van het Institute niet wenste dat de vergadering zich uitsprak tegen een verhoging van het niveau van de normen, is besloten het voorstel in een volgende vergadering opnieuw in stemming te brengen.

Een derde vraagstuk betreft de sanctie van een overtreding van de „professional rules of conduct”.

Een accountant in de Verenigde Staten *kan* onderworpen zijn aan de volgende bepalingen:

- van de staat, welke hem zijn licentie heeft verstrekt. Deze bepalingen zijn van staat tot staat zeer verschillend.

- van de beroepsverenigingen in de betreffende staat. In beginsel liggen deze normen op hetzelfde niveau als van het Institute, praktisch is er verschil van betekenis.

- van het Institute.

- van de S.E.C. indien hij ten overstaan van dit lichaam fungeert.

De verdeling van de aantallen ligt als volgt:

37.000 accountants met licentie van een van de staten.

33.000 certified public accountants, geen lid van het American Institute.

38.000 certified public accountants, leden van het American Institute.

Verschillende staten en regionale beroepsverenigingen zijn onmachtig gebleken om van accountants te eisen, zich te gedragen naar de geldende normen: een door het Institute wegens belastingfraude geroepd lid fungeert nog steeds.

De straffen van het Institute kunnen zijn:

- de waarschuwing, voor onbelangrijke overtredingen (borderline offenses) zoals b.v. het maken van reclame;
- schorsing (in de periode mei 1956-september 1960 is deze straf acht maal opgelegd);
- royerung (in dezelfde periode is deze straf elf maal opgelegd).

Gezien tegen de achtergrond van het aantal leden menen wij te mogen concluderen, dat van een krachtige sanctie op overtredingen nog geen sprake is. De schrijver van het artikel merkt ten aanzien van dit punt op: „But accountants have had varying degrees of loyalty to these bulletins (of general accepted accounting principles - v. Br.), at least one of them having been virtually ignored by the profession. A more recent bulletin, dealing with the procedure to be followed in treating welfare and pension plans, was two years in preparation, went through fifteen drafts, was finally exposed to the profession, then was revised, re-exposed and then formally issued. It still has not gained complete acceptance.”

In het bijzonder ten aanzien van de pensioenvoorzieningen is de verwarring groot. De schrijver wijst op de volgende uiteenlopende voorstellingen in de jaarrekeningen:

- U.S. Steel Corp.: Vanaf 1950 worden de backservice verplichtingen gaandeweg gedeeld uit de winst, behalve in 1958 toen de pensioenlast met \$ 100 miljoen werd verminderd, omdat anders de winst slechts \$ 200 miljoen zou bedragen. Van deze omstandigheid is in de verklaring van Price Waterhouse melding gemaakt.

- Gillette Corp. waar alle backservice verplichtingen zijn opgenomen.

- American Tobacco, waar in het geheel geen backservice verplichtingen zijn opgenomen, doch ten laste van de jaarrekening uitsluitend de betaalde pensioenen worden gebracht.

- Een groot aantal andere vennootschappen, waaronder de American Standard, die aan de pensioenfondsen alleen de jaarpremie, doch geen aflossing op de backservice verplichtingen betalen.

Een laatste vraagstuk betreft de afschrijving op basis van de vervangingswaarde. Op dit punt maakt de schrijver melding van de volgende meningen:

- Arthur Andersen & Co (bij monde van haar meergenoemde firmant Spacek): Afschrijving op basis van de uitgaafprijs is niet realistisch en dient vervangen te worden door een afschrijving, welke parallel loopt met de kosten van levensonderhoud.

- Arthur Young & Co (bij monde van haar firmant Higgins) is een voorstander van het publiceren van twee cijferreeksen in de jaarrekening: one adjusted for prices, one unadjusted.

- Carman Blough, het vroegere invloedrijke hoofd van de research van het Institute, meent niet, dat de inflatie thans al zodanige vormen heeft aangenomen, dat de betekenis van de huidige afschrijvingsbedragen hierdoor wordt verstoord.

De schrijver wijst er op, dat als gevolg van de toenemende Amerikaanse beleggingen in het Europese bedrijfsleven (hij noemt in dit verband Philips en Simca) het rekenen met actuele waarden bij de vaststelling van de afschrijvingen meer bekend wordt. Hij ziet echter wel een grote moeilijkheid: bij stijgend prijsniveau wordt de winst gedrukt en deze druk op de winst kan belangrijk zijn. Een hoogleraar van de Yale University heeft berekend, dat de New York Telephone Corp. in haar jaarrekeningen 1946/52 circa vijftig procent meer winst getoond heeft dan het geval zou zijn geweest „if depreciation charges had been inflated along with the dollar”.

Het behoeft geen betoog, dat er voor de Accounting Principles Board (de opvolgster van het Committee on Accounting Procedure) nog een omvangrijk arbeidsterrein braak ligt.

Wij stellen ons voor om in de volgende afleveringen van dit maandblad terug te komen op de bovenstaand aangeduide vraagstukken aan de hand van hetgeen hieromtrent is vermeld in de publikaties van het American Institute en in het Journal of Accountancy.